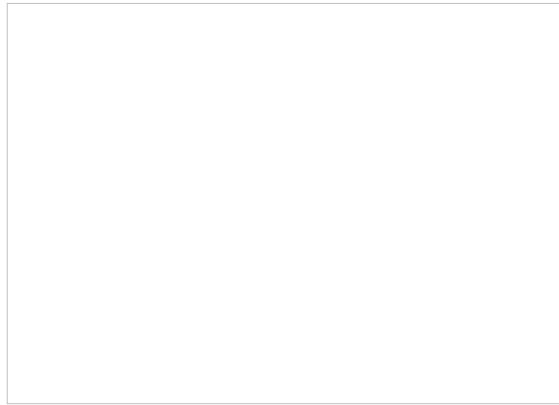

Baş pitrâniň hökümi, hikmeti, jynsy, mukdary, berilmeli wagty we berilmeli ýeri.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

Pitrâniň hökümi?

Sorag: Fytyr sadakasynyň (pitrâniň) hökümi näme?

Jogap: Fytyr sadakasy (pitre) Pygamberimiziň (sallallahu aleyhi we sellem) parz eden parzlaryndandyr. Çünki Abdullah Ibn Omar (radiallahu anh) şeýle diýýär: **“Pygamberimiz (sallallahu aleyhi we sellem) hurmadan ýa-da arpadan bir ölçeg edip, Ramazanda fytyr (pitre) bermegi parz edendir.”**

Mundan başga zatlardan fytyr sadaka bermek dogry däldir. Bahasy ýymitden gymmat bolsada, pul ýa-da eşik, haly-kilim, gap-gaç ýaly zatlar fytyr sadakasy hökümünde berilmegi dogry däldir.¹

Pitre kimlere wäjjip, kimlere müstehap?

Sorag: Pitre kimlere wäjjip, kimlere müstehap?

Jogap: Erkek ýa-da zenan, uly-kiçi, orazaly ýa-da orazasyz hemme musulmanlara fytyr sadakasy (pitre) bermek wäjjipdir/parzdyr. Bir kişi saparda-ýolagçy bolanlygy üçin oraza tutmadyk bolsada, onuň fytyr bermegi gerekdir.

Müstehap bolýanlar barada aýtsak, Allah rahmet etsin fykyhçylarymyz ene göwresindäki çaga üçin pitre bermek wäjjip däl, müstehap bolar diýendirler.²

Bir musulmanda özüniň we maşgalasynyň bir gije-gündizlik işjek-işjeginden artygy bar bolsa, özüniň ekläp oturan maşgala agzalarynyň her biri üçin pitre bermelidir. Aklynda kemlik bolan üçin hem pitre beriler. Pitrede zekatda boluşy ýaly nisap ýokdur.

Fytyr (pitre) sadakasynyň hikmeti?

Sorag: Fytyr (pitre) sadakasynyň hikmedi näme?

Jogap: Käbir hadyslarda fytyr sadakasynyň iki hikmet sebäpli meşru bolanlygyny beýan edilýär.

Birinjisi: Bu sadaka garyplary doýurmak üçindir. Pygamberimiz (sallallahu aleyhi we sellem) şeýle diýýär: **“Olary (garyplary) bu gün dilegçilik etmekden halas ediň.”** Çünki baýram günü bolanlygy üçin şatlanmaly günleridir. Olar bu gün şatlyklaryny, şükürlerini Robbine beýan edýän günleridir.

Ymmatyň içindäki garyplaryň we mätäçleriň baýram gününde boýny bükük we pes ýagdaýa düşmezligi üçin, Allah Tagala fytyr sadakasyny (pitrâni) meşru edendir. Şonuň üçin Pygamberimiz (sallallahu aleyhi we sellem): **“Olary (garyplary) bu gün dilegçilik etmekden halas ediň”** diýendir.

Käbir rowaýatlarda bolsa, şeýle diýilýär: **“Baýlaryňyzy Allah Tagala munyň (ýagny fytyr sadakasy) bilen päklär.**

Garybyňyza bolsa, beren (sadakasyny) has artygy bilen gaýtaryp berer.”

Ikinjisi: Fytyr sadakasy oraza tutan kişi üçin (günälerden) päklenmekdir. Çünki orazasynda käbir kemçilikler bolup biler, orazalyka ýaramaz hereketler eden bolmagy mümkin we orazasyny päklejek zada mätäç bolup biler. Ine şonuň üçin hem fytyr sadakasy, orazalynyň gürlän dereksiz we ýaramaz sözleriniň we şoňa meňzeş zatlaryň günälerinden päklenmegi üçin wesile edilendir.²

Pitrâniň jynsy (görnüşi).

Sorag: Pitre hökümünde berilmeli zatlar nämeler?

Jogap: Hadysda pitrâniň aşakdaky baş zatdan berilýändigini aýdylýandyr:

1-Bugdaý, 2-Arpa, 3-Hurma, 4-Kişmiş, 5-Peynir.

Emma käbir alymlar hadysda diňe bu baş görnüşüň aýdylmagynyň sebäbi, şol döwürde ýymit hökümünde bulary ullanmak meşhur bolanlygy üçin diýip, bürünç we mekge ýaly ýymitleriň ulanylýan ýerinde, bularyň hem pitre berilmegini jaiz kabul ederler.³

Alymlarymyzyň aýdyşy sünnetde ýymitiň belli bir jynsy pitre üçin şert goşulan däldir.⁴ Şonuň üçin hem bir ýurtda köp iýilýän⁵ we ölçeg bilen ölçelýän zatlardan pitre bermek jaizdir diýendirler. Et ýaly terezi bilen çekilýän/tartylýan zatlardan pitre bermek jaiz däldir.⁶

Pitrâniň mukdary?

Sorag: Pitrâniň muktary näçe?

Jogap: Pitre höküminde bürünç ýa-da bugdaý ýa-da hurma ýaly bir ýurdyň (köp ullanyan) iýmitlerinden uly-kiçi, erkek-zenan, erkin-gul her bir musulman (ýagny adam başy) üçin bir ölçeg iýmit bermek wäjjidir.

Pygamberimizden (sallallahu aleyhi we sellem) muňa degişli sahyh hadyslar rowaýat edilendir.

Piträni ynsanlar baýram namazyna çykmazyndan öň bermelidir. Baýramdan bir-iki gün öň berilsede zyýany ýokdur.

Bir öljeg (arapçada: sa') kile hasaby bilen üç kilä ýakyndyr.⁷

Pitre haçan berilmeli?

Sorag: Pitre haçan berilmeli?

Jogap: Baýramyň öň ýany berilmegi has faziletlidir. Baýramdan bir-iki gün öň berilsede bolýandyr. Ondan has öňräk berilmegi jaiz dälidir.

Çünki piträni garyba baýramdam ençeme gün öň berse, ol kişi ony harjap baýramda hiç zatsyz galyp biler we dilegçilik etmek ýagdaýyna düşüp biler. Şonuň üçin hem piträni baýram namaza çykmazyndan öň ýa-da bir-iki gün öň ýany berilmegi musulmana buýrulandyr.⁸

Eger bir kişi unudanlygy üçin baýramdan öň pitresini bermedik bolsa, ýadyna düşende baýramdan soňra kaza höküminde pitresini bermelidir.⁹ Ramazan aýynyň başynda pitre bermek meselesi bolsa, yhtylafly bolup, dogry dældigi gaty güýçli ähtimaldyr. Çünki adyndan hem belli boluşy ýaly fytyr, orazany açmak Ramazan aýynyň soňunda bolar. Pygamberimiz (sallallahu aleyhi we sellem) hem ynsanlara baýram namaza çykmazyndan öň pitre bermegi buýurandyr.¹⁰

Pitre kimlere berilmeli?

Sorag: Piträni nirä/kime bermeli?

Jogap: Pitre diňe bir ýere beriler, ol hem garyplardyr. Çünki Ibn Abbas (radiallahu anh) şeýle diýdi: **“Pygamberimiz (sallallahu aleyhi we sellem) fytyr sadakasy (pitre) orazaly üçin dereksiz we hapa sözlerden päklenme, garyplar üçin bolsa, doýumluk höküminde parz etdi.”**¹¹

Allah Tagala pitrelerimizi kabul etsin!

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

1-Şeýh Ibn Useýmin, Fykhu'l-Ibadat, sahypa-212.

2-Şeýh Ibn Useýmin, Fykhu'l-Ibadat, sahypa-213.

2-Şeýh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-185.

3-Şeýh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-179.

4-Şeýh Abdulaziz bin Báz, Tuhfetu'l-Ihwan bi Ejjwibetin Muhimmetin Tetealleke bi Erkani'l-Islam, sahypa-155.

5-Şeýh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-186.

6-Fetawa eş-Şeýh Muhammed es-Salih el-Useýmin, 1/465-467.

7-Ibn Báz, el-Fetawa-Kitabu'd-Dawe, 1/122-123.

8-Şeýh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-187.

9-Şeýh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-187.

10-Fetawa eş-Şeýh Muhammed es-Salih el-Useýmin, 1/463.

11-Şeýh Ibn Useýmin, Fykhu'l-Ibadat, sahypa-213-214.